

KANCELARIA SENATU

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 14 listopada 2022 r.

Opinia o ustawie o zmianie ustawy o kuratorach sądowych (druk nr 853)

I. Cel i przedmiot ustawy

Ustawa z dnia 27 października 2022 r. o zmianie ustawy o kuratorach sądowych (dalej: „nowela”) jest obszerną nowelizacją ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (dalej: „u.k.s.”), zmierzającą – jak wskazano w uzasadnieniu jej projektu – do usunięcia wadliwych rozwiązań ustrojowych i organizacyjnych, rzutujących na jakość pracy kuratorskiej służby sądowej (dalej: kuratorzy) i sprawność postępowań związanych z wykonywaniem orzeczeń sądowych. Realizuje postulaty podnoszone w literaturze przedmiotu, opracowaniach Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości oraz wystąpieniach Najwyższej Izby Kontroli. W szczególności chodzi o:

- 1) usunięcie niespójności z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: „u.s.p.”) dotyczących pozycji Ministra Sprawiedliwości wobec sądów powszechnych (nadzoru ministra nad kuratorami, ich przenoszenia i delegowania);
- 2) doprecyzowanie unormowań dotyczących stosunku pracy kuratorów zawodowych (rozwiązanie albo wygaśnięcie stosunku pracy, dodatki do wynagrodzenia);
- 3) modyfikację wadliwych materialne i proceduralne zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej, utrudniających wydalenie ze służby kuratorskiej osób, które naruszyły prawo, rażąco uchylały się od wykonywania obowiązków lub nadużyły uprawnień;
- 4) ujednoczenie standardów obciążenia kuratorów pracą;
- 5) zwiększenie bezpieczeństwa wykonywania czynności służbowych przez kuratorów;
- 6) sanację nadzoru nad kuratorami i precyzyjne określenie roli i kompetencji Ministra Sprawiedliwości oraz prezesów sądów apelacyjnych, okręgowych i rejonowych;

- 7) modyfikację struktury organizacyjnej kuratorskiej służby sądowej, w szczególności zmianę zasad i trybu powoływania kuratorów okręgowych i wprowadzenie kadencyjności kierowników zespołów;
- 8) wprowadzenie jasnych i jednolitych zasad naboru do służby kuratorskiej, przebiegu aplikacji i przeprowadzenia egzaminu kuratorskiego.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt ustawy wpłynął do Sejmu jako przedłożenie rządowe 13 lipca 2022 r. (druk sejmowy nr 2478) i 20 lipca 2022 r. został skierowany do I czytania na posiedzeniu Sejmu.

16 września 2022 r. projekt ustawy został skierowany do Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, która skierowała go do podkomisji nadzwyczajnej, a następnie – na posiedzeniu 25 października 2022 r. – przyjęła projekt i wniosła o jego uchwalenie przez Sejm w brzmieniu zaproponowanym w sprawozdaniu (druk sejmowy nr 2655). Wprowadzone zmiany miały w głównej mierze charakter redakcyjny i porządkujący. Ponadto:

- 1) wprowadzono instytucję zwrotu przez pracodawcę kosztów zastępstwa procesowego (w wysokości faktycznie poniesionych kosztów, nie wyższej niż stawka minimalna wynagrodzenia jednego pełnomocnika, wynikająca z Prawa o adwokaturze) kuratorowi, przeciwko któremu zostało wytoczone powództwo cywilne w związku z wykonywaniem przezeń czynności służbowych (dodawany art. 17c i zmieniany art. 87a u.k.s.);
- 2) przewidziano rozwiązanie stosunku pracy z kuratorem bez wypowiedzenia w razie jego ponadrocznej nieprzerwanej nieobecności w pracy z powodu choroby albo usprawiedliwionej nieobecności z innych przyczyn – po upływie okresów przewidzianych w art. 53 Kodeksu pracy (zmieniany art. 32 ust. 2 u.k.s.);
- 3) doprecyzowano, że kurator okręgowy powinien być powoływany przez Ministra Sprawiedliwości – co do zasady – spośród kuratorów zatrudnionych w danym okręgu, których kandydatury przedstawiać mają okręgowe zgromadzenie kuratorów oraz prezes sądu okręgowego (zmieniany art. 36 u.k.s.);
- 4) z 10 do 7 lat skrócono wymagany staż pracy kuratorskiej warunkujący powołanie na stanowisko kuratora okręgowego (zmieniany art. 36 u.k.s.);

- 5) z 50 do 35 procent przeciętnego obciążenia pracą członka zespołu kuratorskiej służby sądowej zmniejszono wymiar obowiązków kuratorskich wykonywanych przez kierownika tego zespołu (zmieniany art. 41 u.k.s.);
- 6) dodano instytucję zastępcy rzecznika dyscyplinarnego, eliminując wykonywanie zadań rzecznika dyscyplinarnego przez sędziego wizytatora (wskazanego przez prezesa sądu okręgowego), w razie nieobsadzenia stanowiska rzecznika, jego wyłączenia od udziału w postępowaniu albo długotrwałej nieobecności (zmieniany art. 58 u.k.s.).

Drugie czytanie projektu ustawy miało miejsce na 64 posiedzeniu Sejmu 26 października 2022 r., a Sejm niezwłocznie przystąpił do trzeciego czytania.

Sejm uchwalił ustawę na 64 posiedzeniu 27 października 2022 r. Za przyjęciem ustawy głosowało 246 posłów, przy 196 głosach wstrzymujących się i 8 głosach sprzeciwu.

III. Uwagi szczegółowe

1. W art. 1 pkt 4 lit. a tiret drugie noweli, w zakresie art. 5 ust. 1 pkt 4 lit. b u.k.s., mowa jest o posiadaniu tytułu zawodowego magistra, magistra inżyniera albo równorzędnego uzyskanego „po ukończeniu studiów na innym kierunku [niż psychologia, prawo lub kierunek związany z kształceniem w zakresie psychologii, pedagogiki, socjologii lub prawa] i ukończeniu studiów podyplomowych”. Tymczasem wyżej wymienionych tytułów nie uzyskuje się po ukończeniu studiów podyplomowych, lecz w wyniku ukończenia studiów drugiego stopnia albo jednolitych studiów magisterskich, natomiast ukończenie studiów podyplomowych wiąże się z otrzymaniem „świadectwa ukończenia tych studiów” (por. art. 77 ust. 1 pkt 2 i art. 160 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 4 w lit. a w tiret drugim, w pkt 4 w lit. b wyrazy „i ukończeniu studiów podyplomowych” zastępuje się wyrazami „i ukończył studia podyplomowe”.

2. W art. 1 pkt 4 lit. c noweli, w zakresie art. 5 ust. 4 u.k.s., występuje *superfluum*, ponieważ mowa o propozycji nawiązania stosunku pracy z kuratorem zawodowym „przez mianowanie”, podczas gdy już w art. 4 ust. 1 u.k.s. ustawodawca przesądził, że nie ma – innej niż mianowanie – podstawy nawiązania stosunku pracy z kuratorem.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 4 w lit. c, w ust. 4 wyrazy „przez mianowanie go kuratorem zawodowym” zastępuje się wyrazami „na stanowisku kuratora zawodowego”.

3. Art. 1 pkt 5 noweli, w zakresie art. 5b ust. 2 u.k.s., powinien zostać przeformułowany, ponieważ odesłania polegającego na wyszczególnieniu wszystkich punktów w obrębie ustępu nie można uznać za prawidłowy zabieg legislacyjny, a dodatkowo w pkt 1 i 2 mamy do czynienia z częściowym powtórzeniem treści normatywnej.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 5, w art. 5b ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Rozmowę kwalifikacyjną przeprowadza się z kandydatem spełniającym warunki określone w art. 5 ust. 1, z uwzględnieniem art. 5 ust. 2.”.

4. W art. 1 pkt 10 lit. a i pkt 20 noweli, w zakresie art. 31 ust. 6 u.k.s., posłużono się określeniem „ranga stopnia służbowego”. Wobec tego wypada zauważyć, że „ranga” i „stopień służbowy” to w istocie synonimy. Ponieważ u.k.s. – w art. 7 – ustala „stopnie służbowe” (i wielokrotnie posługuje się tym właśnie pojęciem), należy zrezygnować w tym kontekście z użycia wyrazu „ranga” (pozostawiając go tylko w wyrażeniu „ranga zawodu kuratora” – w art. 14 ust. 7 u.k.s.). Wysoce nieporadne językowo jest ponadto wyrażenie „wynagrodzenie (...) na równorzędnych stopniach służbowych”. Wskazane jest więc jego zastąpienie np. wyrażeniem „wynagrodzenie (...) kuratorów zawodowych o równorzędnych stopniach służbowych” albo „wynagrodzenie (...) kuratorów zawodowych posiadających równorzędne stopnie służbowe”.

Propozycja poprawek:

– w art. 1 w pkt 10 w lit. a, ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych posiadających równorzędne stopnie służbowe jest równe i stanowi, odpowiednio do stopnia służbowego, wielokrotność kwoty bazowej, której wysokość określa ustawa budżetowa.”;

– w art. 1 pkt 20, w art. 31 w ust. 6 skreśla się wyraz „rangi”.

5. W art. 1 pkt 10 lit. g noweli, w zakresie art. 14 ust. 5a i 5b u.k.s., szyk wyrazów użytych do określenia terminu jest nieprawidłowy. Analogiczna usterka występuje w art. 1 pkt 71, w zakresie art. 91 ust. 1a u.k.s.

Propozycja poprawek:

- w art. 1 w pkt 10 w lit. g, w ust. 5a i 5b wyrazy „do dnia 20.” zastępuje się wyrazami „do 20. dnia”;
- w art. 1 w pkt 71 w lit. b, w ust. 1a wyrazy „do dnia 20.” zastępuje się wyrazami „do 20. dnia”.

6. W art. 1 pkt 11 lit. a noweli, brzmienie zdania drugiego dodawanego w art. 17 ust. 3 u.k.s. sugeruje, że Minister Sprawiedliwości wyraża zgodę na udzielenie kuratorowi urlopu dla poratowania zdrowia. Nie synchronizuje to z treścią normatywną zdania pierwszego tego przepisu, bowiem stanowi ono, że Minister Sprawiedliwości „udziela” urlopu na poratowanie zdrowia. W tym stanie rzeczy – zachowując intencję autorów projektu ustawy – należałoby nadać nowe brzmienie całemu ustępowi.

Propozycja poprawki:

- w art. 1 w pkt 11 lit. a otrzymuje brzmienie:

„a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Urlopu dla poratowania zdrowia udziela Minister Sprawiedliwości, określając jego wymiar.”, ”.

7. W art. 1 pkt 12 noweli, w zakresie art. 17c ust. 3, mowa jest o „kosztach procesowych”, mimo że ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, a zatem „ustawa podstawowa dla danej dziedziny spraw” (zob. § 9 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, dalej: „ZTP”), posługuje się w art. 98 § 1 terminem „koszty procesu”. Jednocześnie powołany przepis zadaje się zawężyć – w sposób nieuzasadniony istotą regulowanego zagadnienia – katalog stanów faktycznych, w przypadku których po stronie kuratora może zaktualizować się obowiązek zwrotu środków pieniężnych otrzymanych od pracodawcy, mianowicie: przepis wyraźnie stanowi o kosztach zasądzonych przez sąd „w wyniku oddalenia powództwa”. Można zaś wyobrazić sobie sytuację, w której powództwo nie zostało oddalone (postępowanie zakończyło się jego uwzględnieniem w całości albo części), a sąd zasądził na rzecz kuratora zwrot kosztów, które następnie zostaną

wygezwane od powoda. W takiej sytuacji analizowany przepis nie dawałby podstawy domagania się od kuratora zwrotu równowartości środków pieniężnych wypłaconych mu wcześniej przez pracodawcę tytułem zwrotu tychże kosztów i tym samym kurator uzyskałby w istocie bezzasadne przysporzenie majątkowe.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 12, w art. 17c w ust. 3 wyrazy „procesowych w wyniku oddalenia powództwa” zastępuje się wyrazem „procesu”.

8. Art. 1 pkt 16 noweli, art. 26 u.k.s. – w świetle § 55 ust. 1 ZTP – nie wymaga podziału na dwa ustępy, gdyż zawiera jedną samodzielną myśl sprowadzającą się do określenia wszystkich przesłanek wygaśnięcia stosunku pracy z kuratorem zawodowym. Dlatego treść normatywną należy zawrzeć w tym wypadku w artykule podzielonym na punkty.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 pkt 16 otrzymuje brzmienie:

„16) art. 26 otrzymuje brzmienie:

„Art. 26. Stosunek pracy z kuratorem zawodowym wygasa:

- 1) z dniem utraty przez niego obywatelstwa polskiego;
- 2) w wypadkach określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, 1700 i 2140), zwanej dalej „Kodeksem pracy”;
- 3) w razie prawomocnego:
 - a) ukarania karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 52 ust. 3 pkt 5,
 - b) orzeczenia przez sąd środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych lub zakazu wykonywania zawodu kuratora zawodowego,
 - c) skazania za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe.”;

9. W art. 1 pkt 20 noweli, w zakresie art. 31 ust. 10 u.k.s., część budżetowa została oznaczona przez użycie samej nazwy (wziętej w cudzysłów), ale bez wskazania numeru, za to z dookreśleniem jej dysponenta. Zastosowana technika jest nieprawidłowa, zwłaszcza że to, iż owym dysponentem jest Minister Sprawiedliwości wynika z ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej. Można też wspomnieć, że w innych ustawach (por. art.

414 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich) oraz aktach podustawowych, w tym zarządzeniach Ministra Sprawiedliwości, przedmiotowa część powoływana jest ze wskazaniem jedynie numeru i nazwy (bez cudzysłowu).

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 20, w art. 31 w ust. 10 wyraz „„Sprawiedliwość”” zastępuje się wyrazami „37 Sprawiedliwość”.

10. Nowela posługuje się – co do zasady konsekwentnie – pojęciem „zespół kuratorskiej służby sądowej”. Dwukrotnie jednak, tj. w art. 1 pkt 24 (w zakresie art. 34 ust. 1 i 2 u.k.s.) – występuje pojęcie „zespół kuratorski”, którą to niekonsekwencję należy – dla zachowania spójności ustawy – wyeliminować.

Z kolei w art. 1 pkt 64 noweli, w zakresie art. 75 ust. 9 u.k.s., użycie wyrazów „kuratorskiej służby sądowej” jest niekoherentne nie tylko z brzmieniem wcześniejszych jednostek redakcyjnych w tym samym artykule, ale też z racji wprowadzenia w art. 39 ust. 1 u.k.s. skrótu „zespół” na oznaczenie zespołu kuratorskiej służby sądowej.

Propozycja poprawek:

– w art. 1 w pkt 24, w art. 34 w ust. 1 i 2 wyrazy „zespołu kuratorskiego” zastępuje się wyrazami „zespołu kuratorskiej służby sądowej”;

– w art. 1 w pkt 64, w art. 75 w ust. 9 skreśla się użyte dwukrotnie wyrazy „kuratorskiej służby sądowej”.

11. Nowela konsekwentnie stanowi o „obszarze apelacji”, jednak w art. 1 pkt 24, w zakresie art. 34 ust. 4 u.k.s., posługuje się zwrotem „w tej albo innej apelacji”, którą to niekonsekwencję należy – dla zachowania spójności ustawy – wyeliminować.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 24, w art. 34 w ust. 4 wyrazy „w tej” zastępuje się wyrazami „na obszarze tej samej”.

12. W art. 1 pkt 25 noweli, w zakresie art. 35b ust. 1 i ust. 2 pkt 2 u.k.s., dwukrotnie użyty został zwrot „prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych”. Wymaga to zmiany, ponieważ są to dwie odrębne kategorie podmiotów (prezesi sądów apelacyjnych oraz prezesi sądów okręgowych; nie ma prezesów sądu apelacyjnego będących jednocześnie

prezesami sądu okręgowego). Dodatkowo w pierwszym z wymienionych przepisów wskazana jest zmiana szyku zdania.

Propozycja poprawek:

– w art. 1 w pkt 25, w art. 35b:

- a) w ust. 1 wyrazy „przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych wewnętrznego nadzoru administracyjnego” zastępuje się wyrazami „wewnętrznego nadzoru administracyjnego przez prezesów sądów apelacyjnych oraz prezesów sądów okręgowych”;
- b) w ust. 2 w pkt 2 spójnik „i” zastępuje się wyrazami „oraz prezesów sądów”.

13. W art. 1 pkt 25 noweli, w zakresie art. 35b ust. 2 pkt 1 u.k.s., posłużono się językowo niepoprawnym wyrażeniem „w oparciu”, które należy zastąpić.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 25, w art. 35b w ust. 2 w pkt 1 wyrazy „w oparciu o wyniki” zastępuje się wyrazami „na podstawie wyników”.

14. W art. 1 pkt 25 noweli, w zakresie art. 35c, wskazana jest upraszczająca zmiana brzmienia przepisu.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 25, w art. 35c wyrazy „Osobami, które mają prawo wglądu w dokumentację dotyczącą wykonywania obowiązków służbowych przez kuratorów sądowych oraz mogą żądać wyjaśnień, są:” zastępuje się wyrazami „Prawo wglądu w dokumentację dotyczącą wykonywania obowiązków służbowych przez kuratora sądowego oraz prawo żądania wyjaśnień mają:”.

15. W art. 1 pkt 26 noweli, w zakresie art. 36 ust. 3, przy wyliczeniu stanowisk, co do których ustanawia się karencję, dokonano pewnego skrótu myślowego polegającego na zestawieniu stanowisk obsadzanych w drodze powołania (kurator okręgowy, zastępca kuratora okręgowego) z przypadkiem delegowania kuratora na podstawie art. 38 ust. 2. Aby brzmienie przepisu nie wprowadzało w błąd, należy je zmodyfikować.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 26, w art. 36 w ust. 6 wyrazy „okręgowego, zastępcy kuratora okręgowego albo kuratora, o którym mowa w” zastępuje się wyrazami „okręgowego oraz zastępcy kuratora okręgowego albo delegowany na podstawie”.

16. W art. 1 pkt 28 noweli, w zakresie art. 37b ust. 2 u.k.s., zbędny jest – odnoszący się do delegowania kuratora do pełnienia obowiązków kuratora okręgowego – zwrot „na czas określony”, ponieważ owa określoność wynika z początkowej części przepisu. Kurator ów jest bowiem delegowany „do czasu powołania kuratora okręgowego, ustania jego nieobecności albo ustania zawieszenia [go w pełnieniu obowiązków służbowych]”. Istotą przepisu jest zarazem ograniczenie czasu owego delegowania do maksymalnie 6 miesięcy oraz przesądzenie, że „odwołanie [kuratora] z delegowania może nastąpić w każdym czasie”.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 28, w art. 37b w ust. 2 wyrazy „na czas określony nie dłuższy niż” zastępuje się wyrazami „ale nie dłużej niż na”.

17. W art. 1 pkt 40 noweli, w zakresie art. 51 ust. 2 u.k.s., pojawia się sformułowanie sugerujące, że orzekanie w sądzie dyscyplinarnym pierwszej instancji wiąże się z zajmowaniem stanowiska, mimo że inne przepisy objęte nowelą stanowią raczej o pełnieniu obowiązków członka sądu dyscyplinarnego (por. zwłaszcza art. 1 pkt 46 lit. a, w zakresie art. 55 ust. 1a u.k.s.).

Niezależnie od tego zastrzeżenia wywołuje różnicowanie katalogów osób, które nie mogą kandydować do sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji, oraz osób, które w świetle zmienianego art. 54 ust. 4 u.k.s. (art. 1 pkt 45 lit. c noweli) są pozbawione prawa orzekania w sądzie dyscyplinarnym pierwszej instancji. Dotyczy to w szczególności odmiennego ujęcia pozycji rzecznika dyscyplinarnego. Przygotowanie ewentualnej poprawki w tym zakresie będzie jednak możliwe po uzyskaniu wyjaśnienia ze strony przedstawicieli rządu co do zasadności rozdzielenia regulowanej materii na dwa przepisy – jeden determinujący możliwość bycia wybranym do sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji i drugi precyzujący „uprawnienie” do orzekania w sądzie dyscyplinarnym pierwszej instancji.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 40, w art. 51 w ust. 2 wyrazy „Możliwości kandydowania na stanowisko,

o którym mowa w ust. 1 pkt 1 są pozbawieni” zastępuje się wyrazami „Kandydatami na członków sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji nie mogą być”.

18. Art. 1 pkt 42 lit. d noweli, w zakresie art. 52 ust. 4–7 u.k.s., zawiera zbędne definicje kar upomnienia i nagany, nagany z pozbawieniem możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego, usunięcia z zajmowanego stanowiska oraz wydalenia ze służby kuratorskiej. W świetle § 146 ust. 1 ZTP, definicje określeń formułuje się tylko wtedy, gdy jakieś określenie jest wieloznaczne, nieostre (i owa nieostrość wymaga ograniczenia), jego znaczenie nie jest powszechnie zrozumiałe albo trzeba mu nadać nowe znaczenie (odmienne od powszechnie przyjętego). Według słowników języka polskiego:

- a) „upomnienie” to „karcąca uwaga, napomnienie” czy też „uwaga karcąca za niewłaściwe zachowanie” (nie ma więc potrzeby wyjaśniać, jak w dodawanym ust. 4, że jest to „wytknięcie ukaranemu niewłaściwego postępowania”),
- b) „nagana” to „oficjalne upomnienie za niewłaściwe zachowanie” czy też „oficjalne upomnienie (...) w celu potępienia (...) złego zachowania i nauczania (...) właściwej postawy” (jw.),
- c) „wydalenie” to „usunięcie z organizacji” (nie trzeba zatem wyjaśniać, jak w dodawanym ust. 7, że „kara wydalenia ze służby kuratorskiej oznacza zwolnienie ze służby kuratorskiej”).

Nie ma ponadto potrzeby definiowania „pozbawienia możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego” (jako „braku możliwości awansu służbowego”, jak w dodawanym ust. 5), a definicja usunięcia ze stanowiska, zawarta w ust. 6, zawiera błąd logiczny – jest błędnym kołem bezpośrednim – *idem per idem* („Kara usunięcia (...) oznacza usunięcie”).

Wskazana jest więc rezygnacja z wszystkich tych definicji, jednak z zachowaniem treści normatywnej zawartej w dodawanym ust. 7 po przecinku.

Propozycja poprawek:

– w art. 1 w pkt 42, lit. d otrzymuje brzmienie:

„d) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Wymierzenie kary, o której mowa w ust. 3 pkt 5, pociąga za sobą utratę możliwości ponownego ubiegania się o przyjęcie do służby kuratorskiej przez okres 10 lat.”,

19. Art. 1 pkt 43 noweli, w zakresie art. 52a ust. 1 u.k.s. wskazuje dwa podmioty, w których kompetencji mieści się przeprowadzenie rozmowy dyscyplinującej. W zdaniu pierwszym przepis stanowi, że „przeprowadza” ją (czyli w istocie musi przeprowadzić) prezes sądu okręgowego, a w zdaniu drugim – że „przeprowadza” ją (a więc również musi przeprowadzić) kurator z upoważnienia tego prezesa. Zakładając, że – w intencji projektodawcy – zasadą ma być przeprowadzanie rozmowy przez prezesa sądu okręgowego, a dopuszczalnym wyjątkiem będzie jej przeprowadzanie, niejako w zastępstwie prezesa sądu okręgowego, przez kuratora okręgowego, proponuje się następujące brzmienie przepisu:

– w art. 1 w pkt 43, w art. 52a w ust. 1 w zdaniu drugim wyraz „przeprowadza” zastępuje się wyrazami „może przeprowadzić”.

albo

– w art. 1 w pkt 43 w art. 52a ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W wypadku czynu stanowiącego przewinienie dyscyplinarne mniejszej wagi prezes sądu okręgowego albo – z jego upoważnienia – kurator okręgowy, przeprowadza z kuratorem zawodowym rozmowę dyscyplinującą udokumentowaną w formie notatki.”.

20. W art. 1 pkt 43 noweli, w zakresie art. 52c ust. 4 pkt 4 u.k.s. pojawia się wyrażenie „postępowanie sprawdzające”. Żaden inny przepis ustawy nie posługuje się tym określeniem, natomiast dodawany w u.k.s. art. 52d rozróżnia następujące fazy postępowania dyscyplinarnego, tj. postępowanie wyjaśniające, postępowanie przed sądami obu instancji oraz postępowanie wykonawcze. W takim układzie analizowana regulacja z art. 52c ust. 4 pkt 4 u.k.s. może wywoływać wątpliwości odnośnie do chwili, od której – w kontekście wymiaru kary dyscyplinarnej – dobrowolne poinformowanie bezpośredniego przełożonego o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego nie będzie już mogło być brane pod uwagę jako okoliczność „łagodząca”.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 43, w art. 52c w ust. 4 w pkt 4 wyraz „sprawdzającego” zastępuje się wyrazem „wyjaśniającego”.

21. W art. 1 w pkt 43 noweli, w zakresie art. 52e ust. 2 i 4 u.k.s., wydłuża się dopuszczalny czas wszczęcia postępowania wyjaśniającego z miesiąca „od dnia uzyskania pisemnego

zawiadomienia o popełnieniu czynu” do 90 dni „od dnia powzięcia wiadomości o możliwości popełnienia przewinienia” (por. art. 1 pkt 60 noweli uchylający art. 68 u.k.s.). Równocześnie nowela wyraźnie określa termin przedawnienia karalności na 3 lata (obecnie u.k.s. – w art. 68 ust. 1 *in fine* – stanowi jedynie, że „Nie przeprowadza się postępowania wyjaśniającego (...) po upływie roku od dnia popełnienia (...) czynu”). Uzasadnienie projektu noweli milczy o powodach tych zmian, napomykając jedynie o „zdefiniowaniu przedawnienia karalności przewinienia dyscyplinarnego” (s. 62) i powtarzając treść regulacji (s. 63; w projekcie karalność ustawała zresztą dopiero po 5 latach, co zostało zmienione na etapie prac komisji sejmowej). Brakuje jakiegokolwiek argumentacji wskazującej na szczególne – w porównaniu z innymi grupami zawodowymi – trudności w szybkim egzekwowaniu odpowiedzialności dyscyplinarnej i całkowicie niejasna jest *ratio legis* tej regulacji, znacząco dolegliwszej od analogicznych unormowań dotyczących na przykład:

- a) pracowników sądów i prokuratury, w odniesieniu do których art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (stosowany odpowiednio na podstawie art. 18 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury) dopuszcza wszczęcie postępowania w ciągu miesiąca od dnia uzyskania wiadomości o popełnieniu czynu i w ciągu roku od dnia jego popełnienia,
- b) członków korpusu służby cywilnej, w wypadku których – zgodnie z art. 113 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej – postępowanie można wszcząć w ciągu trzech miesięcy od dnia powzięcia wiadomości o naruszeniu obowiązków i w ciągu dwóch lat od popełnienia tego czynu,
- c) funkcjonariuszy Służby Więziennej, wobec których – w myśl art. 241 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej – nie wszczyna się postępowania dyscyplinarnego po upływie 90 dni od powzięcia wiadomości o popełnieniu przewinienia, a karalność przewinienia dyscyplinarnego ustaje z upływem 2 lat, a nawet
- d) funkcjonariuszy cywilnego wywiadu i kontrwywiadu, wobec których nie można wszcząć postępowania po upływie 90 dni od otrzymania wiadomości o popełnieniu przewinienia lub naruszeniu dyscypliny służbowej, ani wymierzyć kary po upływie roku od dnia popełnienia czynu (art. 147 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu) oraz

- e) żołnierzy (w tym wojskowego wywiadu i kontrwywiadu), którym nie można wymierzyć kary po upływie roku od popełnienia przewinienia (art. 382 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny).

Propozycja poprawek:

– w art. 1 w pkt 43, w art. 52e:

- a) w ust. 2 wyrazy „90 dni” zastępuje się wyrazem „miesiąca”;
- b) w ust. 4 wyrazy „upłynęły 3 lata” zastępuje się wyrazami „upłynął rok”.

22. Art. 1 pkt 43 noweli, w zakresie art. 52e ust. 6 pkt 5 u.k.s., stanowi, że zarządzenie prezesa sądu okręgowego o przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego ma zawierać „określenie okoliczności stanowiących przedmiot postępowania wyjaśniającego”. Biorąc pod uwagę, że postępowanie to jest zarządzane „jeżeli zachodzi uzasadnione przypuszczenie popełnienia (...) przewinienia dyscyplinarnego”, zarządzenie powinno określać raczej czyn mogący stanowić takie przewinienie, a którego fakt popełnienia, sprawca oraz przyczyny i okoliczności zostaną dopiero zbadane i ustalone w toku postępowania (jak to wynika zresztą z dodawanego nowelą art. 52e ust. 7 pkt 1 i 2 u.k.s.). Ewentualne zmiany w wyżej opisanym zakresie powinny zostać skorelowane z modyfikacją brzmienia art. 1 pkt 43 noweli, w zakresie art. 52e ust. 9 u.k.s. Można bowiem postawić tezę, że przepis ten dotyczy sytuacji, w której rzecznik dyscyplinarny prowadzący postępowanie wyjaśniające poweźmie informację (nabierze podejrzeń), że popełniony został jeszcze inny czyn mogący stanowić przewinienie dyscyplinarne, aniżeli ten określony w zarządzeniu wydanym na podstawie art. 52e ust. 6 u.k.s. W takim wypadku – dla zachowania ekonomiki postępowania – rzecznik dyscyplinarny powinien mieć możliwość samodzielnego poszerzenia zakresu prowadzonego postępowania wyjaśniającego, bez konieczności zwracania się do prezesa sądu okręgowego o wydanie nowego zarządzenia.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 43, w art. 52e:

- a) w ust. 6 w pkt 5 wyrazy „okoliczności stanowiących” zastępuje się wyrazami „czynu stanowiącego”,
- b) ust. 9 otrzymuje brzmienie:

„9. Jeżeli w toku postępowania wyjaśniającego zostały ujawnione okoliczności wskazujące na możliwość popełnienia innego czynu stanowiącego przewinienie

dyscyplinarne, rzecznik dyscyplinarny może poszerzyć zakres prowadzonego postępowania wyjaśniającego.”.

23. Art. 1 pkt 43 noweli, w zakresie art. 52e ust. 11 u.k.s., powinien zostać poprawiony redakcyjnie, ponieważ „podstawy” po pierwsze nie „zachodzą”, tylko – ewentualnie – istnieją, a po wtóre istnieją podstawy czegoś, nie zaś „do czegoś”.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 43, w art. 52e w ust. 11 wyrazy „Jeżeli w toku postępowania wyjaśniającego zachodzą podstawy do wystąpienia” zastępuje się wyrazami „Jeżeli wyniki postępowania wyjaśniającego uzasadniają wystąpienie”.

24. W art. 1 pkt 46 lit. a noweli, w zakresie art. 55 ust. 1a zdanie drugie u.k.s., występuje swego rodzaju skrót myślowy, który należy wyeliminować.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 46 w lit. a, w ust. 1a zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Wykonywanie tych obowiązków nie ma wpływu na wymiar obowiązków kuratora zawodowego.”.

25. Art. 1 pkt 51 noweli, w zakresie art. 59a ust. 1 pkt 4 u.k.s., powinien zostać poprawiony redakcyjnie (zob. art. 59a ust. 1 pkt 2 u.k.s.).

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 51, w art. 59a w ust. 1 w pkt 4 wyrazy „osobą pokrzywdzoną przez obwinionego” zastępuje się wyrazami „osobą przez niego pokrzywdzoną”.

26. Art. 1 pkt 54 noweli, w zakresie art. 61a ust. 2 u.k.s., powinien zostać poprawiony redakcyjnie, ponieważ zawiera podwójnie błędne sformułowanie: (1) termin jest określony „dla obrońcy” (powinno być: komu? – „obrońcy”) i (2) jest to termin „do zapoznania się” (zamiast „termin zapoznania się”; zwrot „termin do czegoś” jest używany w potocznym języku prawniczym, ale nie powinien występować w języku prawnym – języku ustawodawcy). Ponadto jest to *superfluum*, bo kontekst normatywny dostatecznie wskazuje, kto ma się zapoznać z materiałami sprawy.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 54, w art. 61a w ust. 2 skreśla się wyrazy „dla obrońcy do”.

27. Art. 1 pkt 56 noweli, w zakresie art. 63 ust. 2 u.k.s., zawiera błędne – choć w potocznym języku prawniczym stosowane – sformułowanie „termin do czegoś”, gdyż poprawne jest sformułowanie „termin czegoś”.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 56, w art. 63 w ust. 2 w zdaniu drugim wyrazy „Termin do” zastępuje się wyrazem „Termin”.

28. Nowela w art. 1 pkt 61, w zakresie art. 70 ust. 1 pkt 1 i 2 u.k.s., dwukrotnie stanowi o „uprawomocnieniu kary” (ściśle: chodzi o usunięcie z akt osobowych odpisu orzeczenia o ukaraniu karą dyscyplinarną „po (...) od jej uprawomocnienia”), podczas gdy przepisy powinny odnosić się do momentu uzyskania prawomocności przez orzeczenie wymierzające określoną karę, a nie do prawomocności kary jako takiej.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 61 w lit. a, w pkt 1 i 2 wyraz „jej” zastępuje się wyrazem „jego”.

29. Art. 1 pkt 61 lit. b noweli, w zakresie art. 70 ust. 2 u.k.s. przewiduje wcześniejsze usunięcie z akt osobowych kuratora orzeczenia o ukaraniu karą nagany, nagany z pozbawieniem możliwości uzyskania wyższego stopnia służbowego przez okres 2 lat albo usunięcia z zajmowanego stanowiska. Mogłoby to nastąpić „po upływie połowy terminu określonego w ust. 1”. Przepis ten jednak ma dwa punkty przewidujące różne terminy, więc należy doprecyzować odesłanie – odesłać nie do „ust. 1” lecz do „ust. 1 pkt 2”, w którym jest mowa o 2-letnim przechowywaniu w aktach odpisu orzeczeń o tych właśnie karach.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 61 w lit. b, w ust. 2 po wyrazach „w ust. 1” dodaje się wyrazy „pkt 2”.

30. W art. 1 pkt 62 noweli, w zakresie art. 72 ust. 4 u.k.s., jest mowa o tym, że komisja konkursowa składa się m.in. z „kuratora zawodowego, wyznaczonego spośród kandydatów, o których mowa w art 51 ust. 1 pkt 3”, a więc zgłoszonych prezesowi sądu okręgowego przez okręgowe zgromadzenie kuratorów. Z uwagi na to, że komisja konkursowa jest powoływana przez prezesa sądu okręgowego, o czym stanowi art 72

ust. 3 u.k.s., również kurator zawodowy jest de facto do niej powoływany, a nie wyznaczany.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 62, w ust. 4 wyraz „wyznaczonego” zastępuje się wyrazem „powołanego”.

31. Art. 1 pkt 62 noweli, w zakresie art. 72 ust. 13 i 15 u.k.s., jest niespójny, ponieważ w ust. 13 stanowi, że protokół sporządza się „z przebiegu konkursu”, natomiast w ust. 15 mowa jest o „protokole przebiegu konkursu, o którym mowa w ust. 13”. W tym układzie wystarczające byłoby samo odesłanie do ust. 13.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 62, w ust. 15 skreśla się wyrazy „przebiegu konkursu”.

32. W art. 1 pkt 64 noweli, w zakresie art. 75 ust. 2 i 3 u.k.s., posłużono się błędną terminologią – jest tam mowa o „realizacji” zajęć przez uczelnię, podczas gdy zajęcia są „prowadzone”.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 64, w art. 75:

a) w ust. 2 wyraz „realizowane” zastępuje się wyrazem „prowadzone”,

b) w ust. 3 wyraz „realizowanych” zastępuje się wyrazem „prowadzonych”.

33. W art. 1 pkt 64 noweli, w zakresie art. 75 ust. 4 u.k.s., jest mowa o kosztach zajęć „dla” aplikanta, podczas gdy prawidłowym pod względem gramatycznym będzie sformułowanie „koszty zajęć teoretycznych jednego aplikanta”.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 64, w art. 75 w ust. 4 skreśla się wyraz „dla”.

34. W art. 1 pkt 69 noweli, w zakresie art. 82 u.k.s., zastosowano skrót myślowe polegające na połączeniu nazwy dwóch ciał (komisji) z nazwami odpowiednio konkursu oraz egzaminu, do przeprowadzenia których są powoływane. Ta niezręczność prowadzi do naruszenia spójności terminologicznej ustawy, która w art. 72 ust. 3 stanowi o „komisji konkursowej”, a nie o „komisji konkursowej na aplikację kuratorską”), zaś w art. 78 ust. 2 – o „komisji egzaminacyjnej”, a nie o „komisji egzaminacyjnej egzaminu kuratorskiego”.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 w pkt 69, art. 82 otrzymuje brzmienie:

„Art. 82. Członkom komisji konkursowej, o której mowa w art. 72 ust. 3, oraz członkom komisji egzaminacyjnej, o której mowa w art. 78 ust. 2, wynagrodzenie nie przysługuje.

35. U.k.s. w obecnym brzmieniu niejednolicie ujmuje kwotę bazową (stanowiącą podstawę naliczania wynagrodzenia i ryczałtów kuratorskich). Raz jest to kwota, której wysokość określa ustawa budżetowa (art. 14 ust. 1 oraz odesłania do niego), a raz – kwota „ustalana dla kuratorów zawodowych na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej” (art. 90 ust. 2 i odesłania do niego). Zakładając, że jest to tylko niespójność terminologiczna (tzn. nie ma dwóch różnych kwot bazowych dla kuratorów), należy w całej u.k.s. jednolicie odsyłać do art. 14 ust. 1. Nowela – w art. 1 pkt 10 lit. c, f i g (w zakresie art. 14 ust. 1b, 2, 5, 5a i 5b u.k.s.) i pkt 71 lit. b i c (w zakresie art. 91 ust. 1a i 2 u.k.s.) – czyni to konsekwentnie i jedynie w art. 90 ust. 2 i 4 u.k.s. pozostanie inne określenie kwoty bazowej. Wobec tego zasadne jest rozważenie zmiany brzmienia tych dwóch przepisów.

Propozycja poprawki:

– w art. 1 dodaje się pkt 70a w brzmieniu:

„70a) w art. 90:

- a) w ust. 2 wyrazy „ustalanej dla kuratorów zawodowych na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej” zastępuje się wyrazami „, o której mowa w art. 14 ust. 1”,
- b) w ust. 4 wyrazy „w ust. 2” zastępuje się wyrazami „w art. 14 ust. 1”.

36. W art. 2 noweli zbędne jest dookreślenie, że znowelizowany art. 5 ust. 1 pkt 4 u.k.s. nie ma zastosowania „w zakresie dotyczącym posiadanego wykształcenia”, ponieważ przepis ten odnosi się wyłącznie do posiadanego wykształcenia, potwierdzonego tytułem zawodowym uzyskanym po ukończeniu studiów na określonych kierunkach.

Propozycja poprawki:

– w art. 2 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Przepis art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie ma zastosowania do:”.

37. Przepisy art. 6 ust. 3 i 4 noweli regulują przeprowadzanie egzaminu kuratorskiego na podstawie dotychczasowych przepisów tylko w roku 2022. Mając na uwadze termin wejścia w życie noweli wynikający z kalendarza prac legislacyjnych (tj. początek 2023 r.) i konieczność zagwarantowania aplikantom kuratorskim, którzy rozpoczęli aplikację kuratorską przed tym terminem, możliwości złożenia egzaminu kuratorskiego na dotychczasowych zasadach, a także stosowania dotychczasowych przepisów do powołania komisji egzaminacyjnej przeprowadzającej taki egzamin oraz wynagrodzenia jej członków, należy zmodyfikować brzmienie obu przepisów w taki sposób, aby prawidłowo wyrażały normy intertemporalne.

Propozycja poprawki:

– w art. 6 ust. 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3. W wypadku odbywania aplikacji kuratorskiej, o której mowa w ust. 2, aplikant kuratorski składa egzamin kuratorski na podstawie przepisów dotychczasowych.

4. Do powołania komisji egzaminacyjnej przeprowadzającej egzamin kuratorski, o którym mowa w ust. 3, oraz do wynagrodzenia jej członków stosuje się przepisy dotychczasowe.”

38. W art. 7 ust. 2 noweli wskazano przepisy dyscyplinarne, które znajdą zastosowanie w przypadku uchylenia przez Sąd Apelacyjny w Warszawie orzeczenia sądu dyscyplinarnego niższej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Jednocześnie art. 7 ust. 3 noweli przesądza, że członkowie dotychczasowych sądów dyscyplinarnych pełną swoje obowiązki do dnia „zakończenia rozpoznania sprawy w danej instancji”. Jeżeli zatem intencją ustawodawcy nie jest to, aby sądy dyscyplinarne powołane na podstawie nowych przepisów, rozpoznawały „stare” sprawy dyscyplinarne i to stosując „stare” przepisy, to należałoby rozważyć korektę brzmienia wspomnianego art. 7 ust. 3.

Propozycja poprawki:

– w art. 7 w ust. 3 wyrazy „zakończenia rozpoznania sprawy w danej instancji” zastępuje się wyrazami „prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie rozpoznawanej z ich udziałem”.

39. Art. 8 noweli przewiduje stosowanie nowych (dłuższych) okresów przedawnienia karalności do przewinień popełnionych „po dniu” wejścia w życie noweli. Przy tak

sformułowanym przepisie przejściowym przedawnienie karalności ewentualnych przewinień popełnionych w dniu wejścia w życie noweli byłoby poddane regulacjom dotychczasowym. Nie wydaje się to korelować z zamysłem ustawodawcy, w związku z czym zasadne będzie przyjęcie poniższej poprawki:

– w art. 8 wyrazy „po dniu” zastępuje się wyrazami „od dnia”.

Wicedyrektor BL

Katarzyna Konieczko

Główny ekspert

Michał Pruszyński